

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2026-968

9.9.2026

Storebrand Livsforsikring AS

Livsforsikring/uføredkninger/pensjon

Livrente – tilbakebetalingsrett avtalt – kostnader – avtl. § 36.

Forsikrede inngikk livrenteavtale i 1993. Avtalen hadde en garantert rente på 5 %, og opprinnelig planlagt utbetalingsstart i 1996. Forsikrede utsatte utbetalingsstart flere ganger frem til 1.1.24. Ved utsettelsene sendte foretaket informasjonsbrev med informasjon om tilbakebetalingsrett og alderspensjon. Også kontoutskriftene inneholdt informasjon om tilbakebetalingsrett. Forsikrede anførte at foretaket ensidig og uten grunnlag i avtalen hadde belastet han en rekke kostnader som ikke ble avtalt, slik som rentemargin, risikotrekk for tilbakebetalingsrett og dødelighetsarv. Saken reiste spørsmål om foretaket kunne belaste avtalen/kapitalen med rentemargin, samt andre gebyrer og kostnader. Nemnda tiltrådte sekretariatets vurdering. Den samlede dokumentasjonen ga oversikt over dekningene og kostnadene. Videre ville en avtale uten premie eller fratrekk for kostnader og risiko vært ulovlig etter dagjeldende forsikringsvirksomhetslov. En slik avtale hadde derfor formodningen mot seg. Avtalen var heller ikke urimelig. Nemnda ga foretaket medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede inngikk 1.12.93 en livrenteavtale med foretaket. Det er opplyst at han innbetalte kr 200 000. Forsikrede hadde også en tidligere avtale på kr 110 764, og som noe senere ble inkludert i avtalen. Avtalen var etter dette innbetalt med til sammen kr 310 760. Avtalen hadde en garantert rente på 5 %.

Forsikrede utsatte utbetalingsstart flere ganger i perioden mellom 1996 frem til 1.1.24.

Foretaket opplyste i brev til forsikrede av 4.10.04 at utbetaling av livrente ville starte fra 1.1.05. Videre at:

[...]

Avtalen er registrert med en utbetalingsperiode frem til 01.01.15, eller opphører ved forsikredes tidligere død.

Følgende dekning(er) er tilknyttet avtalen:

- Alderspensjon (forsikredes navn)
- Tilbakebetalingsrett

Foretaket opplyste forsikrede 3.12.04 om at utbetaling ville starte 1.1.05:

Avtalen er registrert med en utbetalingsperiode frem til 01.01.15, eller opphører ved forsikredes tidligere død.

Første utbetaling omfatter perioden fra 01.01.05 til 01.02.05 og utgjør kr 2.062. Fra dette beløpet trekkes premien for tilbakebetalingsretten med kr 279. Netto utbetaling første måned utgjør kr 1.783. Deretter blir utbetalingen foretatt i slutten av hver måned med kr 2.062. Fra dette beløpet trekkes premien for tilbakebetalingsretten.

Følgende dekning(er) er tilknyttet avtalen:

- Alderspensjon 24.743
- Tilbakebetalingsrett kr 184.708

Tilbakebetalingsretten er en forsikringsdekning som sikrer utbetaling av avtalens restverdi til etterlatte, i tilfelle forsikrede skulle falle fra før utbetalingsperiodens opphør. Dette er en tilleggsytelse som det må betales premie for. Dette gjøres rent praktisk ved at premien for tilbakebetalingsretten fratrekkes fortløpende de månedlige utbetalingene. Premien beregnes i forhold til avtalens restverdi til enhver tid, og vil således være høyest i startfasen for deretter å synke mot null mot slutten av utbetalingsperioden.

Hvis du ønsker å endre ett eller flere av følgende punkter ber vi deg ta kontakt med vårt Kundesenter:

- Endre startdato og/eller sluttdato for utbetaling
- Endre/legge til forsikringsdekninger

Foretaket informerte 3.10.06 om oppstart av utbetaling under avtalen fra 1.1.07, og med informasjon tilsvarende som i brevet 3.12.04.

I kontoutskrifter for 2010 fremgår at avtalen gjelder alderspensjon og tilbakebetalingsrett, og at det i avkastning var fratrasket omkostninger. Videre om tilbakebetalingsrett:

Avtalen er tilknyttet en tilbakebetalingsrett ved død. Pr. 31.05.2011 utgjør beløpet kr 238 831

[...]

Tilbakebetalingsrett

Ved forsikringstakers død utbetales tilbakebetalingsbeløpet til ektefelle, subsidiært arvinger etter lov eller testamente i henhold til Lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989, paragraf 15-1, 2. og 3. ledd.

I kontoutskrifter for 2015 var inntatt opplysninger om tilbakebetalingsrett tilsvarende oppgaven for 2010. Foretaket informerte 4.10.16 om oppstart av utbetaling under avtalen fra 1.1.17, og med informasjon tilsvarende som i brevet 3.12.04. Foretaket informert 3.12.18 forsikrede om oppstart av utbetaling under avtalen fra 1.1.19, og med informasjon tilsvarende som i brevet 3.12.04. I kontoutskrifter for 2020 var det inntatt opplysninger om omkostninger og tilbakebetalingsrett tilsvarende oppgaven for 2010.

Foretaket sendte tilvarende brev som tidligere om oppstart av utbetaling i 2020/2022/2024. I brevene var det inntatt identisk formulering utenom endret toårsårsperiode.

Utbetalingens varighet

Avtalen utbetales fra 01.01.2021 til 01.01.2023, eller avsluttes ved eventuell død.

Hvis du ønsker å endre avtalen, må vi ha melding om dette innen 30 dager. Tilbakebetalingsretten er en forsikringsdekning som sikrer utbetaling av avtalens restverdi til etterlatte, i tilfelle forsikrede skulle falle fra før utbetalingsperiodens opphør. Dette er en tilleggsytelse som det må betales for. Betalingen trekkes fra månedlig utbetaling.

Foretaket informerte forsikrede 1.12.23 om oppstart av utbetaling fra avtalen 1.1.24, med et årlig beløp på kr 238 639 over to år. Det var oppgitt dekninger for livrente og for tilbakebetalingsrett.

I kontoutskrifter for 2024 var det inntatt opplysninger om omkostninger og tilbakebetalingsrett tilsvarende oppgaven for 2010.

I svar på klage fra forsikrede 18.3.25 forklarte foretaket oppbygningen av avtalen. Foretaket ga også en oversikt over hendelser i spareperioden.

Tidligere ansatt i foretaket skrev til forsikrede i april 2025:

Jeg viser til telefonsamtale vedrørende Livrentekontoen du kjøpte når jeg jobbet i [foretaket]. Jeg husker ikke årstallet, men det var sannsynligvis på 90 tallet.

Jeg kan bekrefte at Livrenten ble solgt med rentegaranti på 5% rente.

Jeg er overrasket over å høre at du ikke har fått renter både på innskutt beløp og tilførte renter.

Jeg kan ikke huske ordet Tilbakebetalingsrett.

Det er leit å høre at du ikke har fått utbetaling som forventet. Det beklager jeg. Jeg har ikke prøvd å lure deg.

Forsikrede har i det vesentlige anført at avtalen han inngikk garanterte 5 % rente og utbetaling over to år.

Foretaket har ensidig og uten grunnlag i avtalen belastet en rekke kostnader som ikke ble avtalt, slik som rentemargin, risikotrekk for tilbakebetalingsrett og dødelighetsarv. Tilbakebetalingsretten var for ham ukjent frem til brevet i 2004, og er ensidig innført av foretaket etter at avtalen ble inngått uten slik rett.

Foretaket har bevisbyrden for hva som ble avtalt, og uklare vilkår er foretakets risiko. I lys av dette vises det til at foretaket ikke kan dokumentere at de anførte vilkårene gjelder for avtalen. Dersom foretakets beregninger og belastninger er i tråd med avtalen, var foretakets informasjon og rådgivning så uforsvarlig at det er ansvarlig på erstatningsmessig grunnlag, jf. forsikringsavtaleloven kapittel 1C, særlig § 1C-1 (som er en kodifisering av det som gjaldt i 1993).

Subsidiært anføres det at resultatet er så urimelig at det må settes til side i medhold av avtaleloven § 36. Forsikrede krever ny beregning basert på utbetaling over to år av innskutt beløp tillagt minst 5 % renter og rentes renter, og uten de uhjemlede kostnader/utgifter. Han krever også erstattet utgifter til advokat, som per 30.10.25 var kr 36 625,25 inkl. mva.

Foretaket har i det vesentlige anført at forsikredes utbetalinger er i samsvar med avtalen som ble inngått.

Selv om denne ikke lenger kan fremskaffes, viser dokumentasjon i saken at forsikredes avtale gjelder alderspensjon og dekning for tilbakebetalingsrett. Garantert rente på 5 % minus rentemargin på 1 % er tillagt sparesaldoen månedlig, og avtalen har hatt rentes-renteeffekt for dette, i tillegg til eventuell årlig tilleggsavkastning. Utskrifter viser at det var avtalt tilbakebetalingsrett, og dette og at det påløp kostnader ble også forklart i brevene som varslet oppstart av utbetaling, at der forsikrede gjentatte ganger utsatte oppstart av utbetaling. Vilkår var godkjent av Kredittilsynet/Finanstilsynet, og rapportering var i tråd med reglene fastsatt.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Spørsmålet til nemnda er om foretaket har grunnlag i forsikringsavtalen for å belaste kapitalen med rentemarginer samt andre gebyrer og kostnader.

Forsikrede fikk ikke medhold da sekretariatet behandlet saken. Sekretariatet viste til at uklarhetsregelen ikke kom til anvendelse hva gjelder bevisbyrden. Ettersom avtalen ikke var fremlagt, måtte det sees hen til øvrig dokumentasjon. Det ble vist til brevene fra og med 2004 og kontooppgavene. Av disse fremgikk at det var dekningsregler for alderspensjon, tilbakebetalingsrett og at kapitalen var belastet med kostnader, samt at årlig pensjon var oppgitt. Etter dagjeldende forsikringsvirksomhetslov § 9-3, var foretaket videre pålagt å ha pristariffer for premier som sto i rimelig forhold til den påtatte risiko. En avtale uten fratrekk for kostnader og risiko ville vært ulovlig, og hadde således formodningen mot seg. Forsikrede fikk derfor ikke medhold i at risikobelastningene ikke var hjemlet i avtalen. Sekretariatet kunne heller ikke se at avtalen var urimelig, jf. avtaleloven § 36.

Nemnda har gjennomgått all fremlagt dokumentasjonen i saken og slutter seg til sekretariatets begrunnelse og konklusjon.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Jon Einar Martinsen (bransjerepresentant) og Jan Christian Borvik (forbrukerrepresentant).